

FN FAKTA.

Foto: UN Photo/Rick Bajornas

UPPFÖLJNING AV AGENDA 2030

FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling, HLPF, i juli 2018.

Årligt forum lyfter arbetet med de globala målen

En grundläggande del av arbetet med Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling är att mäta hur arbetet fortskrider. Utöver FN har regeringarna, myndigheter, näringsliv och civilsamhälle avgörande roller.

Under ett toppmöte i FN-högkvarteret i New York den 25 september 2015 antog världens ledare dokumentet *Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling*. Dokumentet utgör den mest ambitiösa globala utvecklingsagendan någonsin och innehåller 17 mål och 169 delmål som omfattar de sociala, ekonomiska och miljömässiga dimensionerna av hållbar utveckling. Syftet med utvecklingsagendan, kallad *Agenda 2030*, är att utrota fattigdom och hunger, rädda vår planets ekosystem och klimat samt att säkerställa att alla människor kan leva drägliga, jämställda och trygga liv. Visionen är att målen ska vara nådda till år 2030.

De 17 globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 ersatte den 1 januari 2016 de åtta millenniemål som antogs i FN år 2000. Att förhandlarna från FN:s medlemsländer lyckades få ihop alla önskemål och kunde lägga fram en text som alla ville ställa sig bakom betraktas som ett historiskt steg framåt för mänskligheten.

En avgörande skillnad mellan millenniemålen (Millennium Development Goals, MDG:s) och de 17 globala målen (Sustainable Development Goals, SDG:s) är att de globala målen ska genomföras i alla världens länder, oavsett utvecklingsnivå. En viktig poäng med de 17 globala målen och 169 delmålen är vidare att de

är mätbara och regelbundet ska följas upp, så att vi kan veta hur vi ligger till för att tillsammans kunna nå målen till 2030. Det finns en rad olika forum och tillvägagångssätt för att mäta och följa upp arbetet. Centralt är en uppsättning globalt antagna indikatorer som är kopplade till och numrerade efter delmålen. Totalt finns 232 unika indikatorer.

FN:S HÖGNIVÅFORUM FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Varje år anordnar FN i New York ett politiskt högnivåforum för hållbar utveckling, HLPF (High-level Political Forum), för att följa upp ländernas arbete med Agenda 2030 och de globala målen.

Det är UN DESA (UN Department of Economical and Social Affairs) som ansvarar för att genomföra det. Forumet sammanträder under åtta dagar i juli och alla FN:s medlemmar har tillträde.

Till HLPF kan länderna själva lämna in en frivillig nationell rapport (Voluntary National Review, VNR) om sitt arbete med de globala målen. Rapporterna ska tas fram i en bred konsultationsprocess med underlag och bidrag från ett stort antal samhällsaktörer. Många civilsamhällsorganisationer skriver sina egna parallellrapporter eller skuggrapporter för att ge sin egen bild av situationen i sina länder. En del länder inkluderar civilsamhället i rapporteringen och även i delegationen som reser till HLPF.

Under perioden 2016-2018 har 102 av FN:s 193 medlemsländer rapporterat till HLPF. Några länder har också rapporterat mer än en gång. Sverige rapporterade 2017.

Sedan 2017 års forum har sex olika mål varit i fokus för uppföljning och diskussion respektive år (även om man följer upp agendan i sin helhet, då målen hänger nära samman), med undantag för mål 17 om genomförande och globalt partnerskap, som diskuteras under varje högnivåforum. Under 2018 års HLPF diskuterades mål 6, 7, 11, 12, 15 och 17. Inför 2019 års högnivåforum kommer mål 4, 8, 10, 13, 16 och 17 att vara i fokus.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS REPORT

FN presenterar också årligen en sammanställning av hur det går för världens länder när det gäller de globala målen, *Sustainable Development Goals Report*; SDG Report. Rapporten tas fram av FN:s statistikkommission och innehåller en översikt av ländernas framsteg och motgångar. Till skillnad från det material som länderna själva väljer att presentera vid HLPF kan de inte själva välja vilka data som ska ligga till grund för sammanställningen till SDG Report. I stället inhämtar en expertgrupp inom FN alla nödvändiga och relevanta fakta och statistik. Expertgruppen sammanställer sedan materialet. Rapporten måste antas i generalförsamlingen innan den kan publiceras.

RANKNING AV VÄRLDENS LÄNDER

Sustainable Development Solutions Network (SDSN) är ett globalt nätverk av framstående företrädare för vetenskap, näringsliv och organisationer som på uppdrag av FN:s generalsekreterare verkar för att främja praktiska lösningar inom hållbar utveckling. SDSN gör årligen en ranking som visar hur världens länder ligger till med de globala målen: *Sustainable Development Goals Index and Dashboard Report*. Varje land får en ranking i procent mellan 0 och 100 beroende på hur långt det har kommit i arbetet. SDSN föreslår även prioriteringar som länderna bör göra. Indexet mäter även hur externaliteter, d v s företeelser utanför landets gränser som t ex vapenexport, skatteflykt och klimat, påverkar ländernas utveckling. Bland personerna i nätverkets ledning märks den svenske professorn Johan Rockström.

SDSN:s rapport lanseras i samband med HLPF. Sverige har hamnat på första plats varje år sedan den första rankingen 2015 men har trots detta många utmaningar i fråga om hållbar utveckling.

NÄRINGSLIV

Näringslivet har varit proaktivt när det gäller uppföljning av de globala målen och frågan om hur själva uppföljningen kan utveckla eller komplettera det befintliga hållbarhetsarbetet. På ett initiativ av Global Reporting Initiative (GRI) tillsammans med FN:s Global Compact kan företag kartlägga sina bidrag till de globala målen. Dessa rapporter följs inte upp direkt i FN men är en process som ska uppmuntra företag att förhålla sig till de globala målen i sitt arbete. Flera företag, t ex revisions- och konsultföretaget KPMG, har skapat riktlinjer för hur företag kan rapportera och följa upp sitt arbete med de globala målen.

DESA organiserar även ett SDG Business Forum varje år under HLPF, vilket erbjuder en unik plattform för att stödja den privata sektorns roll i arbetet med de globala målen, främja dialog mellan offentlig och privat sektor och utforska innovativa affärslösningar för att accelerera hållbar utveckling.

CIVILSAMHÄLLES- ORGANISATIONER

HLPF är ett av de mest inkluderande mellanstatliga forumen i världen.

Civilsamhället tillåts delta i alla officiella möten, ha tillgång till all officiell information, göra muntliga och skriftliga inlägg och komma med rekommendationer. En uppdelning av olika samhällssektorer gjordes 1992 i samband med Agenda 21, FN:s handlingsprogram för miljö och utveckling. Då formaliserades nio sektorer ("major groups") som de viktigaste kanalerna för brett deltagande i FN:s verksamhet som rör hållbar utveckling, nämligen kvinnor (Women), barn och unga (Children and Youth), ursprungsbefolkningar (Indigenous Peoples), icke-statliga organisationer (Non-Governmental Organisations), lokala myndigheter (Local Authorities), arbetare och fackförbund (Workers and Trade Unions), näringsliv och industri (Business and Industry), vetenskap och teknologi (Scientific and Technological Community), samt jordbrukare (Farmers).

Med antagandet av Agenda 2030 bjöds även andra aktörer in, såsom lokala samhällen, frivilligorganisationer och stiftelser, flyktingar och familjer, äldre personer och personer med funktionshinder.

I vissa länder är utrymmet för civilsamhället begränsat och det är inte alla länder som tillåter icke-statliga organi-

sationer att delta i rapporteringen till HLPF. I sådana fall blir det viktigt att i en skuggrapport försöka föra fram en alternativ bild av hur det går för dessa länder.

STATISTIKMYNDIGHETER

Statistikmyndigheter i olika länder har en viktig roll att fylla när det gäller underlag för uppföljningen av de globala målen. I Sverige har Statistiska centralbyrån (SCB) uppdrag från regeringen både för den globala och nationella uppföljningen. På det globala planet ingår SCB i den expertgrupp inom FN som tar fram statistik till den globala sammanställningen av ländernas arbete med de globala målen, SDG Report. SCB medverkar också i arbetet med att utveckla indikatorerna och den statistiska rapporteringen kring de globala målen.

SVERIGES UPPFÖLJNING AV AGENDA 2030

Som tidigare nämnts har Sverige varje år sedan 2015 hamnat på första plats i SDSN:s ranking av hur långt länder kommit med de globala målen. Våra grannländer Danmark, Norge och Finland har också hamnat i topp vid varje mätning. Detta betyder inte att de

nordiska länderna saknar utmaningar kring hållbar utveckling. Enligt SDSN hänger Sveriges största utmaningar samman med mål 12, om hållbar produktion och konsumtion. Det handlar t ex om elektronikavfall och om de koldioxidutsläpp som genereras när varor produceras i andra länder och sedan importeras till Sverige. Sverige har också fortfarande utmaningar med lönegap mellan män och kvinnor (mål 5, 8 och 10) och med förekomst av fetma (mål 2 och 3).

AGENDA 2030-DELEGATIONEN

I mars 2016 tillsatte Sveriges regering en delegation med uppgift att stödja och stimulera arbetet med Agenda 2030. Agenda 2030-delegationen är en statlig kommitté med ett utredningsuppdrag från regeringen, men som arbetar självständigt från regeringen och departementen. Delegationens mandat är treårigt och löper till mars 2019. Dess uppdrag är att (1) föreslå en övergripande handlingsplan till regeringen, (2) främja informations- och kunskapsspridning, och (3) förankra Agenda 2030 genom en bred dialog med olika samhällsaktörer. Delegationen har bedömt att samtliga 169 delmål i Agenda 2030 är relevanta för Sveriges relation till omvärlden och att 120 av dem även är relevanta ur ett nationellt perspektiv.

Många av delmålen i Agenda 2030 överensstämmer väl med riksdagsbundna mål, och Sverige skulle kunna komma långt i arbetet med att nå agendans mål enbart genom att förstärka genomförandet av de riksdagsbundna målen. Vissa av dessa är också mer långtgående än delmålen i agendan. I delegationens delredovisning från mars 2018 finns bl a en tabell över hur agendans delmål och mål som är antagna av riksdagen stämmer överens.

REGERINGEN

Politiken för global utveckling (PGU) handlar om samstämmigt agerande mellan politikområden och fastställdes av riksdagen 2003. PGU är ett centralt verktyg i genomförandet av Agenda 2030.

I september 2015 deklarerade regeringen att hållbar utveckling ska vägleda Sveriges politik till 2030. Alla statsråd har ansvaret för att genomföra Agenda 2030 inom sina respektive områden. Civilministern har det övergripande ansvaret för det nationella genomförandet av agendan och ministern för

internationellt utvecklingsamarbete och klimat bär ansvaret för Sveriges bidrag till arbetet på det globala planet.

Regeringen släppte i juni 2018 en handlingsplan för Agenda 2030 för perioden 2018-2020. Den fokuserar på sex tvärsektoriella områden som bygger på det förslag som delegationen lämnade ett år tidigare, nämligen: jämlikhet och jämställdhet, ett hållbart samhälle, en samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi, ett starkt näringsliv med hållbart företagande, en hållbar och hälsosam livsmedelskedja samt kunskap och innovation.

Handlingsplanen fokuserar på det nationella genomförandet av Agenda 2030 men omfattar även Sveriges bidrag till det globala genomförandet. Vid denna tidnings pressläggning var det

fortfarande oklart vilken regering som skulle tillträda efter valet i september 2018. Men även om delar av den tidigare oppositionen sagt att de vill riva upp handlingsplanen har Sverige alltså ändå täckning för merparten av agendan genom beslut som är fattade i riksdagen.

ANDRA AKTÖRER MED REGERINGSUPPDRAG

Statistiska Centralbyrån, SCB, ska på uppdrag av regeringen samordna utvecklingen, produktionen och tillgänglighörandet av statistisk för uppföljning av Sveriges genomförande av de globala målen. Under arbetet ska SCB samråda med Agenda 2030-delegationen, och delegationen ska inom ramen för sitt uppdrag ge förslag på hur statistiken ska utvecklas.

I samråd med SCB, delegationen och representanter från kommuner och landsting arbetar rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) med att ta fram frivilliga nyckeltal för kommuner och landsting.

Under 2018 gav regeringen också Statskontoret i uppdrag att analysera och följa upp hur Agenda 2030 påverkar hållbarhetsarbetet i myndigheter, kommuner och landsting. I uppdraget ingår även att lämna förslag på hur arbetet kan vidareutvecklas.

Enligt regeringsbeslut ska också länsstyrelserna, i samverkan med andra aktörer i länen, verka för att de globala målen nås samt sprida information om Agenda 2030 på regional och lokal nivå.

Vidare har 86 statliga myndigheter fått i uppdrag att bidra med underlag för Sveriges genomförande av Agenda 2030. I sina redovisningar har myndigheterna gjort bedömningar av vilka mål och delmål som deras verksamhet har störst inverkan på, nationellt och internationellt.

Biståndsmyndigheten Sida har fått i uppdrag från regeringen att engagera svenska aktörer i arbetet med att genomföra de globala målen i Sverige och internationellt.

FN:s rapport om de globala målen:
unstats.un.org/sdgs/report/2018
Rankning av världens länder:
sdgindex.org
Agenda 2030-delegationen:
agenda2030delegationen.se

SDG Business Forum:
sdgbusinessforum.org
HLPF:
sustainabledevelopment.un.org/hlpf/2018
Sverige:
concord.se/rapporter/barometer-2018

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling är hela mänsklighetens gemensamma agenda och mål, och det finns många sätt för var och en av oss att delta och bidra i detta viktiga arbete! Här är några förslag:

Sprid kunskap och engagemang!

För att vi ska kunna nå globala målen till 2030 måste vi alla bidra och för att det ska ske måste fler känna till dem. Vi behöver därför bli fler som informerar om dem och väcker engagemang! Du kan delta genom att prata om målen vid middagsbjudningar, på jobbet eller med skolpersonal. FN-förbundet har gratis material som både kan lånas och beställas. Som medlem i en FN-förening har du dessutom tillgång till andra verktyg och till ekonomiskt stöd för att genomföra projekt.
Läs mer på fn.se/agenda2030.

Delta i kurser och seminarier!

Om du vill lära dig mer om Agenda 2030 och hur FN arbetar för att de globala målen ska bli verklighet kan du gå på FN-förbundets kurser eller seminarier. Dessa arrangeras löpande och vi har bl a heldagskurser i olika delar av landet om FN:s arbete för hållbar utveckling. Vi har dessutom kostnadsfria seminarier som tar upp de globala målen från olika perspektiv. Där lyfter vi även fram olika aktörer som måste delta om de globala målen ska bli verklighet.
Läs mer på fn.se/kalender.

Kontakta en politiker!

Gå in på din kommuns hemsida och sök fram kontaktuppgifterna till någon av de ledande politikerna, gärna kommunstyrelsens ordförande. Be om ett möte om de globala målen för hållbar utveckling. När ni träffas, fråga hur kommunen och politikern i fråga arbetar för att målen ska nås. Oavsett om kommunen redan gör mycket eller knappt har kommit igång alls kan du under samtalet tipsa om projektet Glokala Sverige – Agenda 2030 i kommuner, landsting och regioner.
Läs mer på fn.se/glokalasverige.

Bli medlem i FN-förbundet!

Ring 08-462 25 40 eller ansök på fn.se/medlem